

Schakend Nederland - februari 1991

Prof. dr. H.J. van den Herik: Nieuwe databases

Lange tijd heeft er ongeloof bestaan in computerschaakresultaten. Onderzoekers die zeiden dat een dame bijna altijd won tegen twee lopers, werden aanvankelijk niet geloofd. Maar met hun databases hebben ze de wereld overtuigd. Van grootmeester tot auteur heeft men vertrouwen gekregen in de resultaten van zulke database. De niet-computerschaakdeskundige heeft het begrepen: een database bevat *perfecte kennis* en weet dus alles van een bepaald eindspel.

En nu, in deze rubriek zijn er ineens weer "nieuwe" databases op reeds onderzochte gebieden die iets anders beweren dan tot nu toe bekend was. Hoe zit dat? Het antwoord is eenvoudig: het is maar hoe je het bekijkt. Enkele jaren geleden heeft Ken Thompson alle Dame + pion tegen Dame en Toren + pion tegen Toren-eindspelen uitgezocht met een databaseconstructie. Onlangs heeft hij het opnieuw gedaan, en dit keer met andere resultaten. Neen, hij had geen fouten gemaakt, maar hij heeft dit keer een ander uitgangspunt genomen, hetgeen tot een subtiel verschil heeft geleid.

Vroeger zei Thompson: het gaat om mat of de overgang naar een ander eindspel. Dit laatste betekende: (1) promotie, (2) slaan van een stuk of (3) het opschuiven van een pion (zonder promotie). De laatste voorwaarde had te maken met de 50-zettenregel. In zijn recente conclusies heeft Thompson die regel laten vallen. Daardoor zijn de resultaten veranderd en is ook in een aantal gevallen de spelstrategie veranderd.

Een voorbeeld

Vroeger kon het gebeuren dat in het KQP(a6)KQ-eindspel de

Nieuwe databases

■ JAAP VAN DEN HERIK

a-pion na 20 zetten naar a7 werd geschoven en vervolgens na 25 zetten naar a8 (promotie met winst). Hierbij was 20 zetten het minimum om de pion een veld te laten oprukken en een gewonnen stelling te behouden en vanuit de verkregen situatie gold dat eveneens voor de stelling met de pion op a7.

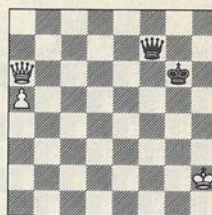
Onder de nieuwe omstandigheden kan het gebeuren dat de opmars van de a6 pion naar a7 30 zetten in beslag neemt, gevolgd door 10 zetten voor de opmars naar a8 (promotie met winst). In de nieuwe versie kost bereiken van promotie met winst dus 40 zetten in plaats van 45 zetten.

50-zettenregel

Het nadeel van de nieuwe databases is natuurlijk dat nu afgezien wordt van de 50-zettenregel (vervang de getallen 20-25-30-10 in het voorbeeld maar eens door 45-40-55-20). Kan zo'n nieuwe databaseconstructie dan zomaar? Ja, het kan. Maar toch is het een moeilijk probleem, want de FIDE heeft juist onder invloed van de oude databases de 50-zettenregel veranderd en nu zou ze de zaak weer opnieuw moeten bekijken. Dat zullen ze wel niet doen, maar het kan, dunkt me, geen kwaad er toch eens even aandacht voor te vragen.

Voorbeeld

Hieronder een maximin (= langste variant) van de nieuwe constructie, afkomstig van Ken Thompson.

1. ..., Kg5 2. Db5 + Kh4 3. Db4 + Kh5 4. Dc5 + Kg4 5. Dg1 + Kh5 6. Dd1 + Kg5 7. Dd2 + Kh5 8. De2 + Kh4 9. De4 + Kh5 10. De5 + Kg4 11. Dg3 + Kh5 12. Dh3 + Kg5 13. a6 Da7 14. Df1 Qb8 + 15. Kg2 Da8 + 16. Kg1 Da7 17. Kh1 Dd7 18. Df2 Kh5 19. Df3 + Kg6 20. De4 + Kh5 21. Dc4 Da7 22. De2 + Kg5 23. Kg2 Dd4 24. Df2 De4 + 25. Df3 Dd4 26. De2 Kg6 27. Db5 De3 28. Kf1 De4 29. Kf2 Dd4 + 30. Kf3 Kh6 31. Dc6 + Kg7 32. Dc7 + Kg6 33. Dg3 + Kh5 34. Dh3 + Kg5 35. De6 Dd1 + 36. De2 Dd5 + 37. Kf2 Df5 + 38. Kgl Db1 + 39. Kg2 Dg6 40. Dc4 Kh5 + 41. Kf2 Df5 + 42. Ke2 De5 + 43. Kd3 Kg5 44. Kc2 De3 45. Kb2 Kg6 46. Db5 Kh6 47. Kc2 De6 48. Kb2 Dd6 49. Kb3 Kh7 50. Ka4 Kh8 51. Db2 + Kg8 52. Ka5 Dc5 + 53. Db5 Dd4 54. Db8 + Kh7 55. Db6 Dd2 + 56. Kb5 Dd5 + 57. Dc5 Db3 + 58. Kc6 Df3 + 59. Kd7 Df7 + 60. Kc8 Dg8 + 61. Kb7 Db3 + 62. Db6 Df3 + 63. Dc6 Db3 + 64. Kc7 Dg3 + 65. Dd6 Dc3 + 66. Kd7 Da1 67. Kc8 Dh8 + 68. Dd8 Da1 69. Db6 Kh8 70. Dc6 Kg8 71. Kb8 De5 + 72. Ka8 Df5 73. Dc4 + Kh8 74. Dc3 + Kg8 75. Db3 + Kh7 76. Db7 + Kg6 77. Dc6 + Kg5 78. Kb7 Db1 + 79. Kc7 Dg1 80. Dc4 De3 81. Kc6 De8 + 82. Kb6 Dd8 + 83. Dc7 Df6 + 84. Dc6 Dd8 + 85. Kb5 Dd3 + 86. Dc4 Dd7 + 87. Kb4 Dd2 + 88. Kc5 Df2 + 89. Dd4 Dc2 + 90. Kd5 Da2 + 91. Dc4 Dg2 + 92. Kd6 Dh2 + 93. Kc6 Dh6 + 94. Kb5 Dg7 95. Dc1 + Kf5 96. Dc5 + Kf4 97. a7 Db7 + 98. Kc4 Kg4 99. Dd4 + Kg3 100. Dd6 + Kg4 101. Dd1 + Kf4 102. Da4 Da8 103. Kd3 + Kg3 104. Dd4 Kh3 105. Dc3 + Kh2 106. Ke2 Dc8 107. Df2 + Kh3 108. Df3 + Kh4 109. a8D.

(vervolg blz. 29)